

OPINIE

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

479. SESJA PLENARNA W DNIACH 28 I 29 MARCA 2012 R.

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Młode osoby niepełnosprawne: zatrudnienie, włączenie społeczne i udział w życiu społecznym” (opinia rozpoznawcza)

(2012/C 181/02)

Sprawozdawca: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Pismem z dnia 9 grudnia 2011 r., działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Karen Hækkerup, duńska minister ds. integracji i spraw społecznych, zwróciła się w imieniu duńskiej prezydencji do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o opracowanie opinii rozpoznawczej w sprawie:

„Młode osoby niepełnosprawne: zatrudnienie, włączenie społeczne i udział w życiu społecznym”.

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 29 lutego 2012 r.

Na 479. sesji plenarnej w dniach 28–29 marca 2012 r. (posiedzenie z 28 marca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 148 głosami – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia**1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny:**

1.1.1 Zaleca wdrożenie Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (UNCRPD) celem umożliwienia osobom niepełnosprawnym, w tym młodzieży płci żeńskiej i męskiej, pełnego korzystania z ich podstawowych praw.

1.1.2 Zwraca się do państw członkowskich o to, by starały się zachęcić osoby niepełnosprawne do pełnego udziału w życiu społecznym i gospodarczym w ramach krajowych programów reform wchodzących w skład strategii „Europa 2020” i wdrażały skuteczne środki walki z dyskryminacją.

1.1.3 Wzywa do zapewnienia dostępnej oraz integracyjnej edukacji osób niepełnosprawnych, zgodnie z art. 24 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Komitet uważa, że młode osoby niepełnosprawne powinny móc uzyskać dostęp do

edukacji podstawowej, średniej i wyższej na równi z innymi osobami i podkreśla istotność edukacji pozaformalnej oraz potrzebę jej uznania.

1.1.4 Apeluje o odpowiednie rozpowszechnianie informacji o uczelniach i możliwościach kształcenia w formatach alternatywnych, takich jak pismo Braille’a, treści audio, wideo, wersje łatwe do czytania oraz przetwarzanie mowy na tekst/Palantype. Biblioteki powinny posiadać w swoich zbiorach książki zapisane pismem Braille’a oraz audiobooki.

1.1.5 Stwierdza, że sztuka, sport i wypoczynek odgrywają kluczową rolę w rozwoju umiejętności i włączeniu społecznym młodych osób niepełnosprawnych i powinny być w pełni dostępne.

1.1.6 Wzywa państwa członkowskie oraz instytucje europejskie do promowania sprawdzonych rozwiązań i pozytywnych działań mających na celu zapewnienie włączenia społecznego osób niepełnosprawnych w zakresie kształcenia i zatrudnienia. Działania takie powinny obejmować inwestycje w przedsiębiorczość społeczną oraz MŚP, a także zachęty finansowe dla pracodawców przy zatrudnianiu młodych osób niepełnosprawnych.

1.1.7 Zaleca, by państwa członkowskie, Komisja Europejska oraz Parlament zwalczały dyskryminację wobec młodych osób niepełnosprawnych.

1.1.8 Wzywa do zapewnienia dostępności i możliwości lokalowych ułatwiających młodym osobom niepełnosprawnym uzyskanie zatrudnienia.

1.1.9 Wierzy w kluczową rolę partnerów społecznych w propagowaniu zatrudniania młodych osób niepełnosprawnych poprzez włączenie do negocjacji kwestii zapewnienia dostępności i możliwości lokalowych.

1.1.10 Zaleca wykorzystanie funduszy strukturalnych przy promowaniu włączenia społecznego młodych osób niepełnosprawnych. Komitet wzywa do właściwego wdrożenia obowiązujących przepisów oraz zapewnienia zgodności przyszłych uregulowań prawnych z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych, a także do uwzględnienia kwestii dostępności w art. 7 jako zasady horyzontalnej, wraz ze zwalczaniem dyskryminacji i zapewnieniem włączenia społecznego.

1.1.11 Wzywa państwa członkowskie do wdrożenia dyrektywy ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy⁽¹⁾ i apeluje o interpretację tej dyrektywy zgodnie z postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

1.1.12 Zaleca, by Komisja Europejska, Parlament Europejski oraz Rada wspierały organizacje reprezentujące młode osoby niepełnosprawne i konsultowały się z nimi w ramach stosownych procesów politycznych.

1.1.13 Przypomina, że kryzys gospodarczy oraz środki oszczędnościowe nie powinny ograniczać praw młodych osób niepełnosprawnych, i wzywa państwa członkowskie do przedsięwzięcia pozytywnych środków ochrony takich osób.

1.1.14 Zaleca promowanie prawa młodych osób niepełnosprawnych do niezależnego życia i wzywa państwa członkowskie oraz Komisję Europejską do korzystania z funduszy strukturalnych w celu promowania deinstytucjonalizacji oraz opieki lokalnej.

1.1.15 Z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji Europejskiej do opracowania europejskiego aktu w sprawie dostępności i zaleca, by przepisy te były kompleksowe i zapewniały pełen dostęp do towarów, usług oraz środowiska zbudowanego w UE.

1.1.16 Wzywa do opracowania integracyjnego europejskiego systemu standaryzacji i z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie upoważnienia normalizacyjnego 473 jako pozytywnego środka promowania dostępności.

1.1.17 Z zadowoleniem przyjmuje dyrektywę o audiowizualnych usługach medialnych⁽²⁾ i wzywa do właściwego wdrożenia tej dyrektywy⁽³⁾.

1.1.18 Wzywa do skutecznej implementacji rozporządzenia dotyczącego praw pasażerów w transporcie autobusowym i autokarowym w Unii Europejskiej⁽⁴⁾. Komitet wzywa państwa członkowskie do wdrożenia rozporządzenia i przyjęcia dodatkowych środków zapewniających swobodę przemieszczania się młodych osób niepełnosprawnych⁽⁵⁾.

1.1.19 Z zadowoleniem przyjmuje wyrażone w Europejskiej agencji cyfrowej zobowiązanie Komisji Europejskiej do zapewnienia tego, by strony internetowe sektora publicznego oraz strony zapewniające obywatelom usługi podstawowe były w pełni dostępne do 2015 r.

1.1.20 Uważa za konieczne włączenie potrzeb młodych osób niepełnosprawnych do polityki i programów unijnych dotyczących młodzieży i wzywa do podjęcia pozytywnych działań mających na celu zwiększenie świadomości dotyczących ich potrzeb.

2. Wstęp

2.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny:

2.1.1 Zaznacza, że młode osoby niepełnosprawne są narażone na wiele form dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub inne, przynależność do mniejszości narodowej, prawo własności, urodzenie, wiek, orientację seksualną i inne kwestie.

2.1.2 Wzywa państwa członkowskie do podjęcia negocjacji dotyczących dyrektywy w sprawie przeciwdziałania dyskryminacji⁽⁶⁾ w celu zapewnienia ochrony prawnej przed wszelkimi formami dyskryminacji w UE.

2.1.3 Potwierdza, że młode osoby niepełnosprawne są od 2 do 5 razy bardziej narażone na przemoc niż ich pełnosprawni rówieśnicy.

2.1.4 Wyraża ubolewanie w związku z tym, że młode osoby niepełnosprawne są narażone na uprzedzenia i negatywne postawy społeczeństwa, utrudniające im udział w życiu społecznym, prawo do samostanowienia i włączenie społeczne.

2.1.5 Potwierdza, iż młode niepełnosprawne kobiety, osoby wymagające dużego wsparcia i osoby dotknięte niepełnosprawnością psychospołeczną są narażone na liczne formy dyskryminacji.

⁽²⁾ Dz.U. L 95 z 15.4.2010, s. 1–24. Dz.U. L 303 z 2.12.2000, s. 16–22.

⁽³⁾ W świetle dyrektywy należy zapewnić dostępność treści wizualnych online.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 1–12.

⁽⁵⁾ Np. dostępność autobusów na obszarach wiejskich.

⁽⁶⁾ COM(2008) 0426 final.

⁽¹⁾ Dz.U. L 303 z 2.12.2000, s. 16–22.

2.1.6 Wzywa o uznanie praw politycznych młodych osób niepełnosprawnych oraz zapewnienie im możliwości korzystania z takich praw na równi z innymi osobami oraz stwierdza, że konieczne jest zapewnienie dostępności procedur, obiektów i materiałów do głosowania.

2.1.7 Proponuje by polityki dotyczące niepełnosprawności młodych osób zostały włączone do stosownych pozycji budżetowych w wieloletnich ramach finansowych w celu zagwarantowania odpowiednich środków promocji dostępności i włączenia społecznego.

2.1.8 Proponuje zgromadzenie dowodów dotyczących oddziaływania instrumentów polityki istotnych dla młodych osób niepełnosprawnych i sugeruje sfinansowanie przedsięwzięć, analiz i badań unijnych w tej dziedzinie.

2.1.9 Przypomina zalecenia z poprzednich opinii EKES-u odnoszące się między innymi do zatrudnienia i dostępności oraz strategii dotyczącej niepełnosprawności i skutków zmian demograficznych.

3. Zatrudnienie i edukacja

Edukacja

3.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny:

3.1.1 Potwierdza wagę powszechnej edukacji integracyjnej i wzywa do nauczania języka migowego w szkołach podstawowych, wprowadzenia technologii przetwarzania mowy na tekst (Palantype) oraz pętli indukcyjnej, a także zatrudniania nauczycieli posługujących się pismem Braille'a oraz zapewnienia stosownego wsparcia uczniom niepełnosprawnym, takiego jak alternatywne i wspomagające metody komunikacji.

3.1.2 Z zadowoleniem przyjmuje programy „Mobilna młodzież” oraz „Młodzież w działaniu” przyjęte przez Komisję w ramach strategii „Europa 2020” i wzywa państwa członkowskie do zapewnienia, by młode osoby niepełnosprawne odniosły pełne korzyści z takich programów.

3.1.3 Z zadowoleniem przyjmuje wykorzystanie programu „Erasmus dla wszystkich” oraz programów UE w dziedzinie kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu oraz zaleca korzystanie z programu Erasmus w celu zwiększenia rozwoju osobistego i możliwości zatrudniania młodych osób niepełnosprawnych.

3.1.4 Wzywa do zastosowania skutecznych środków przeciwdziałających przedwczesnemu zakończeniu nauki, zważywszy, że prawdopodobieństwo dojścia przez osoby niepełnosprawne do poziomu edukacji wyższej jest o połowę niższe niż osób pełnosprawnych. Komitet pragnie, by uczelnie wyższe były placówkami bardziej zintegrowanymi i wdrożyły pozytywne działania, takie jak stypendia dla studentów niepełnosprawnych oraz systemy kwot.

3.1.5 Pragnie, by wdrożono skuteczne środki ułatwiające młodym osobom niepełnosprawnym przejście ze szkoły na rynek pracy.

3.1.6 Z zadowoleniem przyjmuje rezolucję Parlamentu Europejskiego w sprawie mobilności osób niepełnosprawnych⁽⁷⁾ oraz położony w niej nacisk na edukację integracyjną.

3.1.7 Uznaje wagę edukacji pozaformalnej⁽⁸⁾ dla młodych osób niepełnosprawnych i wzywa do opracowania europejskich ram zapewniania jakości praktyk zawodowych oraz włączenia kryteriów dostępności.

3.1.8 Potwierdza, że młode osoby niepełnosprawne dysponują prawem do korzystania z unijnych programów i możliwością wymiany w zakresie kształcenia i nauki za granicą oraz korzystania z unijnych narzędzi uznawania nabytych umiejętności i kwalifikacji.

3.1.9 Wzywa do zapewnienia dostępności treści edukacyjnych, technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych oraz obiektów, co stanowi wstępny wymóg korzystania z prawa do nauki. Komisja Europejska i państwa członkowskie powinny zachęcić szkoły, uczelnie i służby doradzające młodzieży do włączenia dostępności do ich działań.

3.1.10 Apeluje o odpowiednie rozpowszechnianie informacji o uczelniach i możliwościach kształcenia w formatach alternatywnych, takich jak pismo Braille'a, treści audio, wideo, wersje łatwe do czytania oraz przetwarzanie mowy na tekst/Palantype. Biblioteki powinny posiadać w swoich zbiorach książki zapisane pismem Braille'a oraz audiobooki.

3.1.11 Przewiduje korzystanie z funduszy europejskich, w tym Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), oraz programu „Uczenie się przez całe życie” celem zapewnienia możliwości korzystania z pomocy konsultantów zarówno przez uczniów niepełnosprawnych, jak i nauczycieli.

Zatrudnienie

3.2 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny:

3.2.1 Potwierdza, że osoby niepełnosprawne są dwu- lub trzykrotnie bardziej narażone na bezrobocie niż osoby pełnosprawne.

3.2.2 Wspiera wykorzystanie funduszy strukturalnych celem zapewnienia stosownego wsparcia finansowego na rzecz Europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności. W szczególności konieczne jest bardziej skuteczne wykorzystanie EFS w celu zwiększenia wskaźnika zatrudnienia młodych osób niepełnosprawnych oraz EFRR w celu uzyskania wysokiego poziomu dostępności w Europie.

3.2.3 Wzywa państwa członkowskie do propagowania zatrudniania młodych osób niepełnosprawnych poprzez zapewnianie pracodawcom wsparcia finansowego oraz inwestowanie w MŚP, społeczną przedsiębiorczość i samozatrudnianie.

⁽⁷⁾ 2010/2272(INI).

⁽⁸⁾ Edukacja pozaformalna nie jest zapewniana przez instytucje edukacyjne ani szkoleniowe, ani nie prowadzi zwykle do uzyskania świadectwa.

3.2.4 Proponuje zapewnienie odpowiednich możliwości lokalowych, elastycznych godzin pracy, możliwości pracy zdalnej i dostępu do ICT celem wsparcia zatrudniania młodych osób niepełnosprawnych i wskazuje, że odmowa zapewnienia stosownych możliwości lokalowych stanowi akt dyskryminacji⁽⁹⁾.

3.2.5 Zaleca, by Komisja Europejska zapewniła dostępność dla młodych niepełnosprawnych pracowników i stażystów, promując i rozwijając transgraniczne możliwości z zakresu zatrudniania oraz obniżając bariery swobodnego przepływu pracy w UE.

3.2.6 Wierzy w kluczową rolę partnerów społecznych w promocji i ochronie zatrudnienia młodych osób niepełnosprawnych poprzez włączanie tej kwestii do rokowań zbiorowych.

3.2.7 Wzywa państwa członkowskie do inwestowania w młodych niepełnosprawnych pracowników i ułatwienia im pokonania skutków kryzysu gospodarczego, ponieważ doświadczają oni większych trudności w znalezieniu i utrzymaniu pracy.

4. Udział w życiu społecznym i włączenie społeczne

4.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny:

4.1.1 Potwierdza, że młode osoby niepełnosprawne, a w szczególności osoby niepełnosprawne intelektualnie, z prawnego punktu widzenia mają prawo do tego, by uznawano ich podmiotowość.

4.1.2 Wzywa do szerzenia wiedzy o sytuacji osób niepełnosprawnych poprzez gromadzenie spójnych danych zgodnie z art. 31 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych oraz podkreśla, że do obowiązku mediów należy walka ze stereotypami.

4.1.3 Zaleca, by państwa członkowskie uznały zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych młodych niepełnosprawnych kobiet i mężczyzn na równi z innymi osobami, we wszystkich aspektach życia.

4.1.4 Podkreśla konieczność zapewnienia młodym osobom niepełnosprawnym pełnej swobody przemieszczania się i wyraża nadzieję, że zostaną przedstawione konkretne propozycje usunięcia barier w ramach przenoszenia świadczeń dla osób niepełnosprawnych.

4.1.5 Zwraca się do państw członkowskich o to, by starały się zachęcić osoby niepełnosprawne do pełnego udziału w życiu społecznym i gospodarczym w ramach krajowych programów reform wchodzących w skład strategii „Europa 2020” i wdrażały skuteczne środki przeciwdziałania dyskryminacji.

4.1.6 Wzywa, by Europejski Komitet ds. Niepełnosprawności⁽¹⁰⁾ wniósł wkład w unijną politykę i przepisy oraz zajął się kwestiami włączenia społecznego i dostępności dla młodych osób niepełnosprawnych.

4.1.7 Podkreśla kluczową rolę sportu w promowaniu udziału młodych osób niepełnosprawnych i wzywa do zapewnienia finansowego i politycznego wsparcia pozytywnych inicjatyw, takich jak paraolimpiada.

4.1.8 Proponuje przeprowadzenie wzajemnej oceny przez Komitet Ochrony Socjalnej, Komitet Zatrudnienia i Komitet Polityki Gospodarczej w celu dzielenia się sprawdzonymi rozwiązaniami zapewniającymi równość młodych osób niepełnosprawnych w ramach otwartej metody koordynacji, strategii zatrudniania i polityki gospodarczej krajowych programów reform.

4.1.9 Pragnie zapewnienia wsparcia finansowo-politycznego organizacjom reprezentującym młode osoby niepełnosprawne w celu promowania udziału i zwalczania uprzedzeń poprzez zwiększenie świadomości.

4.1.10 Wzywa do szkolenia urzędników, nauczycieli, pracodawców i dostawców usług, by przestrzegali ustawodawstwa w zakresie dostępności i równości na szczeblu unijnym i krajowym.

4.1.11 Zaleca promowanie prawa młodych osób niepełnosprawnych do niezależnego życia i korzystania z funduszy strukturalnych do promowania deinstytucjonalizacji oraz życia w społeczności.

5. Dostępność

5.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny:

5.1.1 Wzywa Parlament Europejski i Radę do uwzględnienia kwestii dostępności jako zasady horyzontalnej w art. 7 projektu ogólnego rozporządzenia dotyczącego funduszy strukturalnych na lata 2014–2020.

5.1.2 Z zadowoleniem przyjmuje działania podjęte przez Komisję Europejską w celu opracowania europejskiego aktu w sprawie dostępności i przypomina o pilnej potrzebie uchwalenia wiążących przepisów zapewniających osobom niepełnosprawnym dostęp do towarów, usług oraz środowiska zbudowanego. Komitet wzywa do określenia mechanizmów egzekwowania i monitorowania na szczeblu europejskim i krajowym.

5.1.3 Wzywa do skutecznego zastosowania rozporządzenia dotyczącego praw pasażerów w transporcie autobusowym i autokarowym w Unii Europejskiej⁽¹¹⁾ i wzywa państwa członkowskie do wdrożenia rozporządzenia i przyjęcia kompleksowych środków zapewniających swobodę przemieszczania się młodych osób niepełnosprawnych.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 376 z 22.12.2011, s. 81–86.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 376 z 22.12.2011, s. 81–86.

⁽¹¹⁾ Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 1–12.

5.1.4 Przewiduje określenie konkretnego planu zapewniającego dostępność wszystkich instytucji unijnych, jeśli chodzi o infrastrukturę, procedury zatrudniania, posiedzenia, strony internetowe oraz informacje.

5.1.5 Z zadowoleniem przyjmuje wyrażone w Europejskiej agendzie cyfrowej zobowiązanie Komisji Europejskiej do zapewnienia tego, by strony internetowe sektora publicznego oraz strony zapewniające obywatelom usługi podstawowe były w pełni dostępne do 2015 r.

5.1.6 Przychylnie ustosunkowuje się do unijnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej. Uważa, że usługi i produkty łączności elektronicznej są niezbędne do zapewnienia tego, by nowe mobilne pokolenia posiadały odpowiednie informacje i możliwość komunikowania się.

5.1.7 Potwierdza istotność dostępu do społeczeństwa informacyjnego oraz technologii informacyjnych i telekomunikacyj-

nych, w tym dostępu do treści, jako podstawowego prawa osób niepełnosprawnych.

5.1.8 Uznaje wartość dodaną dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych⁽¹²⁾ i wzywa do właściwego wdrożenia i egzekwowania tej dyrektywy, w szczególności środków dotyczących osób niepełnosprawnych.

5.1.9 Z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji Europejskiej dotyczący rozporządzenia w sprawie normalizacji europejskiej⁽¹³⁾, a także komunikat w sprawie strategicznej wizji w zakresie norm europejskich⁽¹⁴⁾.

5.1.10 Wzywa do opracowania integracyjnego europejskiego systemu standaryzacji i z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie upoważnienia normalizacyjnego 473 jako pozytywnego środka promowania dostępności.

Bruksela, 28 marca 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ Dz.U. L 95 z 15.4.2010, s. 1–24.

⁽¹³⁾ COM(2011) 315 final.

⁽¹⁴⁾ COM(2011) 311 final.